

Innst. S. nr. 125.

(1998-99)

Innstilling fra næringskomiteen om bedrifter hvor staten v/Nærings- og handelsdepartementet har eierinteresser.

St.meld. nr. 18 (1998-99).

Til Stortinget.

1. INNLEDNING

1.1 Sammendrag

Nærings- og handelsdepartementet legger med dette fram en ny stortingsmelding om bedrifter hvor staten eier aksjer eller andeler. Formålet er å gi en oversikt over eierinteressene og utviklingen ved de enkelte selskapene i perioden 1993-1997. Selskapenes årsoppgjør er som tidligere blitt oversendt Stortingets næringskomité direkte.

Meldingen omfatter som i tidligere år statens aksjer i selskaper som forvaltes av Nærings- og handelsdepartementet. Dette er aksjeselskaper som i hovedtrekk driver sin virksomhet etter vanlige forretningsmessige prinsipper, med aktiviteter innenfor industri, bergverk og tjenesteyting, i konkurranse med andre norske og internasjonale selskaper.

2. DEPARTEMENTETS STRATEGI FOR FORVALTNINGEN AV SELSKAPENE

2.1 Sammendrag

Begrunnelsen for statlig eierskap

Staten har i dag eierinteresser i en rekke selskaper i norsk næringsliv. Historisk sett har bedriftene i stor grad blitt statseide som følge av tidsbestemte vurderinger og beslutninger, og ikke som et resultat av en samlet og overordnet strategi.

Staten som eier i næringslivet har i første rekke en rolle i sektorer og virksomheter som forvalter vesentlige nasjonale naturressurser. Nasjonalt eierskap i store konsern kan bidra til at hovedkontorer og kjerneaktiviteter blir værende i Norge. Slikt eierskap kan også gi kontroll med sentrale deler av vår infrastruktur og kan gi politisk innflytelse på områder av stor samfunnsøkonomisk betydning.

Ulike former for organisering

Ved behandling av St.meld. nr. 58 (1988-89) sluttet Stortingets energi- og industrikomité seg til Næringsdepartementets konklusjon om at det ikke syntes hensiktsmessig å samle forvaltningen av ulike bedrifter der staten eier aksjer i et eget forvaltningsselskap.

Regjeringen mener fortsatt at det er naturlig og mest hensiktsmessig for staten å forvalte de statlige eierinteressene hver for seg.

Statsaksjeselskapene er selskaper hvor staten eier alle aksjene. Under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning gjelder dette Arcus AS, A/S Olivin, Svalbard Samfunnsdrift A/S, Kings Bay AS og Bjørnøen AS. Selskapene er egne rettssubjekter og skilt ut fra statsforvaltningen. Ansvarlig statsråd eller den han bemyndiger ivaretar statens rettigheter som aksjonær på generalforsamlingen.

De ordinære selskapsrettslige reglene i aksjeloven gjelder også for statsaksjeselskapene. Særbestemmelser er imidlertid fastsatt for disse selskapene.

For aksjeselskaper der staten er deleier gjelder de ordinære reglene i aksjeloven fullt ut. Eierinteressen må utøves gjennom deltagelse i og stemmegivning på generalforsamlingen og ved valg til bedriftsforsamlingen og eventuelt styre. Dette gjelder Norsk Hydro ASA, Raufoss ASA, Kongsberg Gruppen ASA, Sydvaranger ASA, Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S og Norsk Jetmotor a.s.

Departementet forutsetter at selskapene med statlige eierinteresser samarbeider på forretningsområder hvor det kan dokumenteres å foreligge økonomiske gevinster.

Utøvelsen av statlig eierskap

Det er viktig at statlig eierskap utøves profesjonelt og er basert på forretningsmessige prinsipper.

Statens styring bør utformes slik at styret og daglig ledelse får forretningsmessig handlingsrom innenfor gitte rammebetingelser.

Dette gjøres ved at departementet påser at selskapets virksomhet drives i samsvar med formålet, gjennom å sørge for at selskapet får kompetente styrende organer, foreta analyser av årsberetning og regnskaper, fastsette og vurdere avkastning på investert kapital, og utforme en hensiktsmessig utbyttepolitikk.

Styrevalg m.v.

Styret, sammen med administrerende direktør er ansvarlig for forvaltningen av selskapets verdier. Utvikling og omstilling av selskapets drift og virksomhet, vurdering av større prosjekter og langsiktig strategi er viktige styreoppgaver.

Valgene til organene i aksjeselskaper der staten har aksjer foretas på vedkommende selskaps generalforsamling eller i møte i bedriftsforsamlingen.

Stortingsrepresentanter, statsråder, statssekretærer og sentrale embetsmenn skal som hovedregel ikke inneha styreverv i bedrifter underlagt Stortingets kontroll.

Mål for avkastning og krav til utbytte

Staten bør benytte samme prinsipper for fastsettelse av mål for avkastning som private investorer.

EØS-avtalens regler om offentlig støtte stiller krav til at det offentlige opptre som enhver fornuftig markedsinvestor når det skytes inn offentlig kapital til drift eller investeringer i offentlige bedrifter.

For staten som eier er verdiskaping over tid det overordnede målet som utbyttepolitikken må støtte opp under. I statlige selskaper bør utbyttepolitikken være utformet slik at den ikke medfører uønskede konkurransevriddinger mellom den statlige virksomheten og private selskaper.

Det er viktig at statens politikk er forutsigbar og ligger fast over noen tid.

Regjeringen vil arbeide videre med en konkretisering av de generelle retningslinjene for styring av statlige selskaper, herunder avkastningskrav og utbyttepolitikk.

Etiske grunnregler for statlig industriell virksomhet

Myndighetene har et særlig ansvar for å ivareta hensynet til miljø og menneskerettigheter.

Det er departementets syn at det også i selskaper der staten er eier, i første rekke vil være selskapets administrasjon og styre som har ansvaret for å følge opp saker av denne art.

Gjennom etableringen av et eget konsultativt organ under ledelse av Utenriksdepartementet vil Regjeringen bidra til å øke kunnskapen om, og bevisstheten omkring etiske problemstillinger forbundet med handel og internasjonalisering i såvel offentlig som privat virksomhet.

Det er også etablert et utvalg på politisk nivå som skal arbeide med disse spørsmålene.

Kvinner i næringslivet

Kvinner utgjør i dag cirka halvparten av de yrkesaktive. Det er imidlertid et stykke igjen til reell likestilling på arbeidsmarkedet. Særlig gjelder dette lederstillinger i næringslivet. Aktive tiltak for likestilling kan tilføre norsk industri og næringsliv nye ressurser, kompetanse og impulser.

Salg av statlige aksjeposter

Det har tidligere vært forutsatt at hvert enkelt salg av statlige aksjer skal legges fram for Stortinget som egen sak. Stortinget vedtok imidlertid 19. juni 1998 at

"Regjeringa får fullmakt til å selje aksjer i 1998 for inntil 500 mill kroner, under føresetnad av at nedsalet kan skje til ein akseptabel pris."

Nærings- og handelsdepartementet legger til grunn at salg av statlige aksjer, innen rammen av fullmakten, nå kan gjennomføres uten at den enkelte sak forelegges Stortinget.

Statlig eierskap på terskelen til det neste årtusen

Ved inngangen til det nye årtusen må det norske velferdssamfunnet utvikles videre som en del av en stadig mindre verden.

Når det gjelder deregulering, har Norge generelt vært i takt med internasjonale trender. Deregulering har ført til at statlig eid næringsvirksomhet i større grad enn tidligere utsettes for konkurranse utenfra. Med den store vekten på et omfattende statlig eierskap i næringslivet har imidlertid Norge gått i en annen retning enn hovedtrenden internasjonalt når det gjelder privatisering.

Omfanget av statlige eierinteresser i Norge har økt, og offentlig sektor er på flere områder både eier og regulator. Regjeringen ønsker å vurdere muligheten for å organisere det statlige eierskapet slik at eier- og regulatorrollen i større grad utøves av forskjellige departementer.

Regjeringen vil løpende vurdere mulighetene for å gi enkelte statlige aksjeselskaper med behov for betydelig egenkapitaltilførsel mulighet for å hente inn egenkapital fra det private kapitalmarkedet gjennom delprivatisering og børsnotering. Dette kan bidra til å balansere statens rolle i forhold til private eiere i næringslivet.

Regjeringen legger til grunn at organiseringen av statens eierskap i næringslivet må utvikles slik at det er best mulig samsvar med formålene med det statlige eierskapet.

Det vises for øvrig til St.meld. nr. 40 (1997-98) Eier-skap i næringslivet.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bjarne Håkon Hanssen, Einar Johansen, Kjell Opseth, Torstein Rudihagen, Oddbjørg Ausdal Starrfelt og Rita Tveiten, fra Fremskrittspartiet, Øystein

Hedstrøm og Terje Knudsen, fra Kristelig Folkeparti, Modulf Aukan og Anita Apelthun Sæle, fra Høyre, Ansgar Gabrielsen og Ivar Kristiansen, fra Senterpartiet, Jon Tørseth, og fra Venstre, Leif Helge Kongshaug, viser til framlegget fra Nærings- og handelsdepartementet i St.meld. nr. 18 (1998-99).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet har merket seg at det offentlige eierskap i norske bedrifter er betydelig og økte gjennom åttitallet og første halvdel av nittitallet. Disse medlemmer vil understreke at statlig eierskap skal være langsiktig, og være med å trygge sysselsettingen og det norske velferdssamfunnet. Dessuten vil statlig eierskap bidra til å sikre et nasjonalt forankret og vekstkraftig næringsliv. Den teknologiske utviklingen og internasjonaliseringen av kapitalen gir statlig eierskap et viktig virkemiddel i næringspolitikken. Disse medlemmer vil peke på at statlig eierskap ikke minst er positivt gjennom å være langsiktig og stabilt. I en tid da mye av kapitaltilskuddet er fra investorer med kortsiktige og finansielle motiver er dette viktig. Selv om det statlige eierskap er mer utbredt i Norge enn det som er vanlig i Europa, så ser en nå en økende trend i at det utvikler seg et partnerskap mellom stat og private bedrifter. Disse medlemmer vil understreke at flere statlige virkemidler har en slik innretning. Disse medlemmer mener at dette er virkemiddel som må videreutvikles.

Disse medlemmer vil understreke at salg eller delvis salg av statlige bedrifter må bygge på strategiske planer og grundige analyser. Disse medlemmer ber Regjeringen – i de fremtidige meldingene om bedrifter der staten har eierinteresser - orientere Stortinget om innholdet i analysen og de strategiske vurderinger som ligger til grunn for salg av statlige eiendeler. Disse medlemmer vil understreke at frigitte ressurser ved salg av statlige aksjer må brukes til tiltak som øker verdiskapning i Norge. Det vil si til ulike fond som fører til nyetablering, nyskaping, forskning eller som nykapital til norsk næringsliv.

Komiteens medlemmer, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, har merket seg at statens omfattende eierskap i norsk næringsliv i stor grad er en følge av historiske tidsbestemte årsaker, og ikke et resultat av en overordnet strategi. Mange av de offentlige foretak og institusjoner er blitt etablert for å sikre politisk innflytelse på områder av stor samfunnsøkonomisk betydning. Disse medlemmer vil peke på viktigheten av kontinuerlig å analysere hvorvidt det statlige eierskapet man til enhver tid har er det mest formålstjenlige ut fra dagens situasjon for å ivareta de primær oppgavene som staten bør ha.

Disse medlemmer er enig med Regjeringen i at det statlige eierskap må utøves på en profesjonell måte

og basert på forretningsmessige prinsipper. Det er viktig at det statlige eierskap er organisert på en slik måte at det sikrer en tilstrekkelig grad av fleksibilitet. I en slik sammenheng er det viktig at den daglige ledelse gis forretningsmessig handlingsrom da det ofte vil være konkurransesituasjonen som er det viktigste styringskorrektiv av en bedrift. Det statlige eierskapets viktigste rolle er å påse at selskapet drives i tråd med målsettingene og at bedriften gis et kompetent styre.

Disse medlemmer deler Regjeringens oppfatning om at statlige selskapers alminnelige utgangspunkt skal være lønnsom drift. Ved fastsettelse av mål for avkasting bør det nyttes samme prinsipper som det som nyttes av private investorer. For staten som eier er verdiskapning over tid et overordnet mål som utbyttepolitikken bør støtte opp under. Utbyttepolitikken må utformes slik at man unngår konkurransevriddinger mellom den statlige virksomheten og private selskaper.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen legger til grunn at salg av statlige aksjer, innen rammen av fullmakten, kan gjennomføres uten at den enkelte sak forelegges Stortinget.

Disse medlemmer registrerer at den store vekten staten har hatt på et omfattende statlig eierskap i næringslivet i Norge ikke kan sies å være trenden internasjonalt. Andre land har i langt større grad foretatt privatisering enn hva som har vært tilfelle i Norge. Dette økte statlige eierengasjementet har ført til større mulighet for at det offentlige kommer i en dobbeltrolle hva angår eier og regulerrollen. Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen nå vil vurdere muligheten for å organisere det statlige eierskapet slik at eier- og regulerrollen i større grad utøves av forskjellige departement. Disse medlemmer mener det er behov for en løpende vurdering og evaluering av organiseringen av det statlige eierskap. I en slik vurdering må man hele tiden se hen til om statens eierskap i næringslivet utvikles slik at det er best mulig i samsvar med formålet med det statlige eierskap. Blant annet av den grunn er det viktig å følge selskapenes utvikling nøye, ikke minst den konkurranseutsatte delen av det statlig eide næringsliv.

Disse medlemmer viser for øvrig til de respektive partiers merknader i Innst. S. nr. 77 (1998-99).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at staten har eierinteresser i en rekke selskaper i norsk næringsliv. En betydelig del av aksjekapitalen i bedrifter notert på Oslo Børs er statseid og disponert av regjeringen via statsråder som generalforsamlinger eller som representant for staten som mindretallseier. Disse medlemmer vil peke på at muligheten for en sammenblanding eller samrøre mellom såkalte samfunnsinteresser og bedriftsøkonomiske rasjonelle interesser således er tilstede i stor grad. Disse medlemmer finner dette uheldig fordi ansvaret kan utvannes slik at det alltid finnes en vei ut av kritikkverdige disposisjoner, og muligheter for maktmisbruk blir derfor stor.

Disse medlemmer mener at det for alle statlige eide bedrifter må klargjøres om eierskapet har et styringsformål eller et finansielt avkastningsformål. Enhver kombinasjon av disse to formål avvises idet det ene eller andre må velges etter en reell og konkret begrunnelse. Da den eneste begrunnelse er såkalt nasjonalt norsk eierskap for å bevare tilknytningen til Norge og eventuelt et hovedkontor i Norge, mener disse medlemmer at selskapets vedtekter endres slik at en såkalt "gyllen" aksje eiet av staten sikres veto i de spørsmål som faller innenfor slike begrunnelser. Disse medlemmer vil peke på at Fremskrittspartiet en rekke ganger har fremmet forslag om å avvikle statlige eierandeler ved salg, utdele eierandeler til befolkningen eller overføre dem til Folketrygdfondet.

Disse medlemmer vil minne om at de nåværende statlige eierinteresser er betalt av norske skattebetalere, som disponeres av landets myndigheter. Borgerne gjennom staten eier selskaper som Telenor, Statoil, Statkorn, Statskog, Statsbygg og Postbanken, samt store andeler i Hydro, DNL, DNB, Fokus, Kreditkassen m.fl. I forbindelse med en omorganisering av disponeringen av det nåværende eierskap i flere selskaper, vil disse medlemmer også at en del av eierandelene skal kunne overføres direkte til norske borgere uten vederlag, slik at de reelle eierne selv kan disponere sine eierandeler. Det vil føre til en gigantisk voksenopplæring av den norske befolkning i det å være aksjonær og eier. Disse medlemmer vil hevde at det ikke er statlig eie av næringslivet i seg selv som kan være negativt, men muligheten for maktmisbruk og dårlig utøvelse av eierskapet som kan være uheldig. Med overføring av eierskapet til befolkningen og til et uavhengig folketrygdfond, som igjen er oppdelt i flere fond, vil hovedproblemene være løst.

Disse medlemmer mener håndteringen av statlige eierinteresser bør finne sted etter følgende retningslinjer:

- Skille ut statlige bedriftsinteresser som er finansielt begrunnet, og overføre eierinteressene til Folketrygdfondet, befolkningen, eller selge dem, eller en kombinasjon.
- Innføre en gyllen aksje i store bedrifter med statlig veto i visse bestemte beslutninger i vedtektene før overføring eller salg.
- Etter hvert som Folketrygdfondets aksjeportefølje vokser, deles fondet opp i flere fond som holdes helt atskilt fra hverandre, slik at hvert fond opptrer på lik linje med private eiere.
- Sikre Folketrygdfondets rett og plikt til å plassere nærmere bestemte andeler av sin formue i utenlandske verdipapirer og aksjer.

Disse medlemmer ønsker å få oppnevnt en privatiseringskommisjon som kan foreta en helhetlig vurdering av statens eierinteresser i virksomheter, samt planlegge overføringer av eierinteresser til Folketrygdfondet og befolkningen, eller selge dem til private. På

bakgrunn av ovenstående fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å oppnevne en privatiseringskommisjon med mandat til å fremme forslag om en nedtrapping av statlig næringslivsengasjement og planlegge den praktiske gjennomføring med overføring av eierinteresser til Folketrygdfondet og befolkningen samt salg til private. Privatiseringskommisjonen bør bestå av minst N representasjon fra næringslivet, samt konsulenter fra internasjonale firmaer med spesialkompetanse innen privatisering av statlig virksomhet."

Komiteens medlemmer fra Høyre peker på at det ikke er en naturlig oppgave for staten å drive næringsvirksomhet. Utgangspunktet for en velfungerende økonomi er private bedrifter i et marked der reguleringene begrenses til konkurranse-, sikkerhets- og miljøkrav. Det beste virkemiddelet for å fremme nasjonalt eierskap, sysselsetting og vekst i næringslivet er konkurransedyktige rammebetingelser og et lavt skatte- og avgiftsnivå. Disse medlemmer understreker at staten derfor bør konsentrere seg om å skape konkurransedyktige rammebetingelser og utforme et oversiktlig regelverk.

Nærings- og handelsdepartementet forvaltet pr. 1. januar 1998 en samlet aksjekapital pålydende vel 2,9 mrd. kroner. Disse medlemmer mener det vil være en riktigere bruk av samfunnets ressurser om staten frigjorde disse midlene gjennom et nedsalg av statens eierengasjement.

Disse medlemmer peker på at organiseringen av pensjonssparingen har stor betydning for utviklingen av eierskapsstrukturen i Norge. Det obligatoriske medlemskapet i Folketrygden har ført til at den private pensjonssparing i hovedsak forvaltes av staten og Folketrygdfondet. Resultatet er at en av de viktigste kildene til privat eierskap i andre land er svakt utviklet i Norge. Begrensningene som er lagt på Folketrygdfondets innenlandske plasseringsadgang, innebærer at kapital som ellers hadde blitt investert i norsk næringsliv blir plassert i utlandet. Disse medlemmer ønsker en reform der tilleggspensjonene spares i private fond. Det vil sikre et bredt eierskap, og gjøre det mulig for private pensjonsfond å overta folketrygdens eierrolle. Siden det ikke er naturlig å legge begrensninger på private pensjonsfonds innenlandske plasseringer, vil en slik styrking av det private institusjonelle eierskapet, øke tilgangen på langsiktig og risikovillig investeringskapital til norsk næringsliv.

Privat, kompetent eierskap kan bidra til å styrke statsbedriftenes markedskontakt, gi dem tilgang til et bredere teknologisk og kommersielt miljø og en større internasjonal kontaktflate. Disse medlemmer mener på denne bakgrunn staten bør avvikle sitt næringsengasjement der spesielle hensyn ikke tilsier noe annet. Det fremsettes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2000 legge fram en nedtrappingsplan for statens eierinteresser i norsk næringsliv. Forslaget bør inneholde en nedtrappingsplan for alle bedrifter der staten har eierinteresser, eventuelt en vurdering av hvilke spesielle hensyn som skulle tilsi fortsatt statlig eierskap."

Disse medlemmer avviser at fremveksten av IKT-industrien skaper nye behov for statlig eierengasjement i næringslivet. Statens rolle er å legge til rette infrastruktur som høyhastighetsnett for overføring av elektronisk informasjon, forskning og utdanning. Disse medlemmer er derfor kritiske til

Arbeiderpartiets og Fremskrittspartiets planer om et omfattende statlig eierengasjement i utviklingen av et IT- og kompetansesenter på Fornebu.

3. OVERSIKT OVER EIERINTERESSENE OG UTVIKLING AV PORTEFØLJEN I PERIODEN

3.1 Sammendrag

Oversikt over eierinteressene

Tabellen nedenfor gir en oversikt over de statlige interessene pr. 1. januar 1998.

	Aksjekapital	Statens eierandel	
	kr	kr	pst.
<i>Statsaksjeselskaper med drift</i>			
Arcus AS	203 000 000	203 000 000	100
A/S Olivin	48 000 000	47 996 000	99,99
Svalbard Samfunnsdrift A/S	10 000 000	10 000 000	100
Kings Bay AS	2 000 000	2 000 000	100
<i>Statsaksjeselskaper uten drift</i>			
Sulitjelma Bergverk A/S	20 050 000	20 050 000	100
Bjørnøen AS	4 000 000	4 000 000	100
<i>Majoritetsinteresser</i>			
Norsk Hydro ASA	4 581 453 480	2 336 655 400	51,002
Raufoss ASA	150 000 000	75 400 000	50,27
Kongsberg Gruppen ASA	120 000 000	60 002 000	50,002
Sydvaranger ASA	106 263 700	92 926 300	87,45
Store Norske Spitsbergen Kullkompani A/S	14 400 000	14 391 000	99,94
<i>Minoritetsinteresser</i>			
Norsk Jetmotor a.s.	112 500 000	37 500 000	33,33
Sum (12 selskaper)		2 903 920 700	

Noen økonomiske hovedtall

Selskapene med statlige eierinteresser hadde i 1997 samlede driftsinntekter på 106 835 mill. kroner og beskjeftiget ved utløpet av året 45 432 ansatte. Av dette hadde Hydro-konsernet 90 pst. av de samlede driftsinntektene og 84 pst. av antall ansatte.

Utbytte

Selskapene som er omtalt i denne meldingen har for regnskapsårene 1993-1997 vedtatt utbytte på til sammen 3 781 mill. kroner på de aksjene som staten eier. Det er da ikke tatt med utbytte fra Norsk Vekst A/S.

Kapitaltilførsler

De samlede kapitaltilførslene i perioden 1993-1997 over departementets budsjetter til bedrifter der staten

har eierinteresser, beløp seg til 4 958 mill. kroner og omfatter aksjekapital, tilskudd, ansvarlige lån og innfrielse av garantiansvar.

Utviklingen av porteføljen i perioden

Statens aksjer i selskapene Norsk Hydro ASA, Raufoss ASA, Kongsberg Gruppen ASA og Sydvaranger ASA hadde pr. 1. januar 1998 en verdi etter kursene på Oslo Børs på til sammen 43,5 mrd. kroner. Til sammenligning hadde statens aksjer i disse selskapene en børsverdi på 23,3 mrd. kroner ved inngangen til 1994.

Den senere tids kursfall på Oslo Børs har medført at de nevnte aksjer pr. 1. oktober 1998 til sammen hadde fått redusert sin samlede verdi til rundt 32 mrd. kroner.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg fordelingen av statens eierinteresser i norsk næringsliv. Komiteen viser i denne forbindelse til de respektive partiers merknader i avsnitt 2.2.

4. DE ENKELTE SELSKAPENE

4.1 Arcus AS

Selskapets formål er å drive import, eksport, produksjon, lagring og distribusjon av alkoholholdige drikker og andre varer, samt virksomhet som står i forbindelse med dette, samt å eie andeler i andre selskaper som driver slik virksomhet.

Arcus-konsernet ble opprettet høsten 1995 med det formål å overta Vinmonopolets produksjons-, import-, engros- og eksportvirksomhet, jf. St.prp. nr. 11 (1995-96), og St.prp. nr. 49 (1994-95). Konsernet består av Arcus Produkter AS og Vectura AS (tidligere Arcus Distribusjon AS) som begge eies av holdingselskapet Arcus AS. Aksjekapitalen er på 203 mill. kroner og staten er eneksjonær. Pr. 31. desember 1997 hadde selskapet 716 ansatte.

Krav til konkurransedyktighet og lønnsom drift har medført at Arcus-konsernet har måttet prioritere omstilling, rasjonalisering og effektivitet.

Regjeringen vil i 1999 legge frem forslag om salg av aksjene i Arcus AS med dets datterselskaper.

Etter klage på bakgrunn av EØS-avtalens forbud mot ulovlig statsstøtte, besluttet EFTAs overvåkningsorgan (ESA) høsten 1996 å åpne en undersøkelse av verdifastsettelsen av Arcus-konsernet. Departementets syn er at det ved etableringen av Arcus-konsernet ikke ble ytet ulovlig statsstøtte. Det antas at ESAs vedtak vil foreligge i løpet av kort tid.

Nærings- og handelsdepartementet vurderer virksomheten sett fra eiers side slik at det ikke er grunn til å være fornøyd med Arcus-konsernets driftsresultat for 1997 på minus 13 mill. kroner. Selskapets økonomiske stilling er imidlertid fortsatt solid, med en egenkapitalandel på rundt 35 pst.

4.2 A/S Olivin

A/S Olivin har til formål å drive steinbruddsdrift, fabrikkvirksomhet, verkstedindustri, handel og hermed forbunden virksomhet, herunder også deltakelse i andre liknende foretak.

A/S Olivin er verdens største produsent av olivinprodukter, med brudd og produksjonsanlegg på Åheim i Vanylven kommune på Sunnmøre. Selskapet ble stiftet i 1948 av den norske stat. Aksjekapitalen er på 48 mill. kroner. Staten eier 99,99 pst. av aksjene. Selskapet hadde ved utgangen av 1997 232 ansatte.

Jernverksindustrien avtar ca. 90 pst. av mineralproduksjonen til A/S Olivin. De fleste kundene holder til på kontinentet og i England, men også en del i USA.

Selskapet er eksportrettet i hele sin virksomhet og hadde i 1997 en eksportandel på om lag 90 pst.

A/S Olivin har i perioden 1993-1997 styrket sin posisjon som verdens ledende produsent av industri-mineralet olivin, og oppnådde i 1994 og 1995 de beste resultatene i selskapets historie. Selskapet er imidlertid følsom for svingninger i internasjonale konjunkturer.

A/S Olivins soliditet og finansielle stilling er svært god. Bokført egenkapital var på 330 mill. kroner ved utgangen av 1997, hvilket utgjør 77 pst. av totalkapitalen.

Datterselskapet Moxy Trucks AS eies nå 100 pst. av A/S Olivin. Det kan bli aktuelt å engasjere særskilte rådgivere for å gjennomføre en verdsettelse av selskapet, med sikte på å vurdere alternativer for å redusere den statlige eierandelen i A/S Olivin.

Nærings- og handelsdepartementet vurderer virksomheten sett fra eierens side slik at det er grunn til å være meget tilfreds med A/S Olivins resultater, særlig hva kjernevirksomheten angår.

4.3 Svalbard Samfunnsdrift A/S

Selskapets formål er å drive og videreutvikle de norske lokalsamfunn på Svalbard.

Svalbard Samfunnsdrift A/S (SSD) er morselskap i et konsern med 3 datterselskaper; Svalbard Næringsutvikling AS (SNU), Svalbard Næringsbygg AS (SNB) og Svalbard ServiceSenter as (SSS). Aksjekapitalen er på 10 mill. kroner. Pr. 31. desember 1997 hadde konsernet 142 ansatte.

Med virkning fra 1. januar 1993 ble SSD med datterselskapene SNB og SNU etablert som et heleid statsaksjeselskap under Nærings- og energidepartementet.

SSD har ansvaret for de fleste samfunnsoppgavene i Longyearbyen som er hovedsenter for den norske bosetningen på Svalbard. Selskapet yter offentlige tjenester og forestår utbygging og drift av infrastruktur. Et av konsernets andre oppgaver er å tilrettelegge for variert og lønnsom næringsutvikling.

Morselskapets totale drifts- og finanskostnader utgjorde i 1997 79,1 mill. kroner. Av dette ble 43 mill. kroner finansiert av egne inntekter, mens differansen på 36,1 mill. kroner ble utlignet ved inntektsføring av statstilskudd.

Datterselskapet SSS ble etablert 1. januar 1996 og overtok ansvaret for videreføring av næringsrelaterte aktiviteter som elektro, VVS, bygg, vaktmestertjenester og renhold.

SNB ble stiftet 15. november 1989. Selskapets formål er å eie og leie ut næringsarealer på Svalbard. SSD eier nå 100 pst. av selskapet. Selskapet hadde én ansatt i 1997.

SNU ble stiftet 14. oktober 1988 og har fra 1. januar 1993 vært et heleid datterselskap av SSD. SNU skal stimulere til bredere og mer variert næringsvirksomhet på Svalbard med varige, helårige og lønnsomme arbeidsplasser.

Siden 1989 er det utviklet et variert næringsliv i Longyearbyen basert på konkurranse og bedrifts-

økonomisk lønnsomhet. I dag er det ca. 100 private selskaper og offentlige virksomheter som til sammen utfører over 950 årsverk.

Spørsmålet om SSDs fremtidige organisasjon sett i sammenheng med et styrket lokaldemokrati og etableringen av ny lokalforvaltning i Longyearbyen, vil bli drøftet i den varslede stortingsmeldingen om Svalbard.

Etter Nærings- og handelsdepartementets vurdering er det grunn til å være tilfreds med konsernets virksomhet og resultater.

4.4 Kings Bay AS

Kings Bay AS har til formål drift og utnyttelse av selskapets eiendommer på Svalbard og annen virksomhet som står i forbindelse med dette. Selskapets virksomhet skal særlig ha som mål å yte tjenester til og fremme forskning og vitenskapelig virksomhet, samt bidra til å utvikle Ny-Ålesund som en internasjonal arktisk naturvitenskapelig forskningsstasjon.

Kings Bay AS (KB) eier grunn og det meste av bygninger og anlegg i Ny-Ålesund på Svalbard. Selskapet har ansvaret for å tilrettelegge infrastrukturen på stedet i samsvar med gjeldende regelverk og forskningsmiljøenes behov og prioriteringer. KB hadde ved utgangen av 1997 18 ansatte. Totalt sett ble det i 1997 utført 24 årsverk.

Norske, tyske, britiske, italienske, franske og japanske forskningsinstitusjoner har etablert seg permanent på stedet.

For KB har de siste årene vært preget av store utbyggingsoppgaver. Med utgangspunkt i krav fra Luftfartsverket har selskapet bygd ut selskapets flyplass for 17 mill. kroner. I 1996 ble det bygget nytt vannverk, og distribusjonsnett for høy- og lavspent strøm på stedet ble rustet opp. Ny kraftstasjon ble satt i drift i desember 1997. Norsk Romsenter stod i 1997 for byggingen av en rakettutskytningsbase. Statsbygg har under oppføring ny norsk forskningsstasjon som vil bli drevet av Norsk Polarinstitutt.

Siden 1993 er antallet overnatningsdøgn i Ny-Ålesund tilnærmet doblet.

I perioden 1993-1997 er driftsresultatet forbedret fra et driftsunderskudd før offentlige tilskudd og ekstraordinære poster på 10,5 mill. kroner i 1993, til et driftsoverskudd på vel 3 mill. kroner i 1997.

EU har ved behandlingen av sitt 4. rammeprogram for forskning gitt Ny-Ålesund status som Large Scale Facility. Dette innebærer at flere EU-finansierte forskningsprosjekter vil bli lokalisert til stedet. En slik økt aktivitet vil stille økt krav til KBs forvaltning av stedet.

På selskapets generalforsamling i 1997, ble det, etter forslag fra styret, besluttet å endre selskapets navn fra "Kings Bay Kull Compani AS" til "Kings Bay AS".

Departementet mener det er viktig at selskapet framstår som en nøytral tilrettelegger av infrastrukturentjenestene for de forskjellige forskningsmiljøene på ste-

det, slik at både norske og utenlandske interesser ivaretas.

Nærings- og handelsdepartementet vurderer virksomheten sett fra eiers side slik at det er grunn til å være tilfreds med selskapets virksomhet og utvikling.

4.5 Bjørnøen AS

Bjørnøen AS har til formål drift og utnyttelse av selskapets eiendommer på Svalbard og annen virksomhet i forbindelse med dette. Bjørnøen AS ble stiftet i 1918.

Bjørnøen AS eier Bjørnøya og har inntekter fra løpende festekontrakter. Selskapets aksjekapital på 4 mill. kroner eies av staten.

Selskapet administreres av Kings Bay AS, og har ikke hatt noen ansatte i perioden.

Departementet viser til at Bjørnøya har en strategisk interessant geografisk posisjon, midt mellom Fastlands-Norge og Svalbard. Bjørnøya er interessant av forsvarsmessige hensyn, og i forbindelse med virksomheten til kystvakten, redningstjenesten o.l.

4.6 Norsk Hydro ASA

Selskapets formål er å drive industri, handel og transport, og å nyttiggjøre energi og råstoffforekomster, samt å drive annen virksomhet i forbindelse med disse formål. Virksomheten kan også drives ved deltakelse i eller i samarbeid med andre foretagender.

Med 38 000 ansatte og en omsetning på 96 mrd. kroner er Norsk Hydro ASA et ledende energi- og industriselskap, med kjernevirksomhet innenfor landbruk, olje og gass, lettmetall og petrokjemi. Norsk Hydro ASA er Norges største børsnoterte selskap, og et av Nordens ledende industriselskaper. Hydro er representert i mer enn 100 land, og har hovedkontor i Oslo.

Staten fikk aksjemajoriteten i selskapet i 1971, begrunnet ut fra oljepolitiske perspektiver. De øvrige eierinteressene er spredt på et stort antall private aksjonærer i Norge.

Hydro-konsernet er bygget opp rundt en desentralisert organisasjon hvor selskapets divisjoner er de sentrale driftsenheter. Divisjonene er gruppert i fire strategiske forretningsområder: landbruk, olje og gass, lettmetall og petrokjemi.

Hydro er en ledende markedsaktør innenfor nitrogengjødsel. En solid posisjon i Vest-Europa er utgangspunktet for vekst i Sentral-Europa, Latin-Amerika, Asia og Afrika.

Landbruk sysselsetter 11 600 personer over hele verden. Forretningsområdet hadde i 1997 et driftsresultat på 1 369 mill. kroner av en omsetning på 42 589 mill. kroner.

Hydro har bygget opp en solid teknologisk posisjon, blant annet gjennom kompetanseoverføring mellom oljevirksomheten og selskapets øvrige industrielle aktiviteter.

Hydro deltar i leting og utvinning av olje og gass i Norge og Canada. I Angola og Russland deltar Hydro i flere større prosjekter i utviklingsfasen.

Olje og gass hadde i 1997 et driftsresultat på 6 739 mill. kroner av en omsetning på 18 204 mill. kroner.

Hydro er en stor leverandør av aluminium og magnesium, integrert i verdikjeden fra råstoff - via metallproduksjon - til fremstilling av aluminiumsprofiler og avanserte produkter. Lettmetall hadde i 1997 et driftsresultat på 2 494 mill. kroner av en omsetning på 27 680 mill. kroner.

Selskapet er markedsleder i Nord-Europa for råstoffet VCM og plastmaterialet PVC og utvikler et betydelig nærvær i Asia.

Petrokjemi har 3 000 ansatte og oppnådde i 1997 et driftsresultat på 469 mill. kroner av en omsetning på 6 034 mill. kroner.

Regjeringen forventer at Norsk Hydro foretar en etisk vurdering av hvor de engasjerer seg og opptrer i tråd med internasjonalt anerkjente menneskerettighetsstandarder.

Nærings- og handelsdepartementet er fornøyd med Hydro-konsernets resultatutvikling i 1993-1997. Driftsresultatet for 1997 ble 10 857 mill. kroner.

Departementet vil i sin fortsatte oppfølging av selskapet blant annet se hen til den aksjonærpolitikk og de utbyttemål selskapet selv har angitt i årsoppgjøret for 1997.

4.7 Raufoss ASA

Raufoss ASA har til formål å drive verkstedindustri, annen virksomhet som har naturlig sammenheng med dette, og skal ha for øye utvikling og fremstilling av forsvarsmateriell.

Raufoss ASA er et internasjonalt konsern med halvparten av virksomheten utenfor Norge. Raufoss fremstiller forsvarsprodukter, bildeler og metallprodukter. Hovedkontoret ligger på Raufoss. Staten eier 50,27 pst. av selskapets aksjekapital på 150 mill. kroner. Konsernet hadde 31. desember 1997 1 808 ansatte. I tillegg til hovedvirksomheten på Raufoss, har Raufoss-konsernet produksjons- og salgsvirksomheter i seks europeiske land samt Brasil.

1990 reduserte staten sin eierandel i selskapet til 53,3 pst., dels ved nedskrivning av aksjekapitalen og dels ved nyemisjon mot private aksjonærer, og Raufoss ble notert på Oslo Børs.

Som ledd i omstruktureringen ble enheten Raufoss Automotive solgt til Hydro Aluminium med en gevinst på 187 mill. kroner. Etter omorganiseringen består Raufoss i 1998 av fem datterselskaper: Raufoss Service AS, Raufoss Technology AS, Raufoss Forvaltning AS, Raufoss United AS og Raufoss Composites AS.

Raufoss ASA inngikk høsten 1998 avtale om å danne et felles nordisk ammunisjonshus, Nammo AS, sammen med svenske Celsius AB og finske Patria Industries OY, der ammunisjonsvirksomheten i de respektive selskaper skal inngå. Dette blir et norsk aksjeselskap med hovedkontor på Raufoss. Nammo AS

eier 45 pst. av Raufoss ASA og 27,5 pst. hver av Celsius AB og Patria Industries Oy.

Opprettelsen av Nammo AS er et eksempel på den utvikling som foregår på bred front i europeisk og internasjonal sammenheng mot økt samarbeid og integrasjon over landegrensene om utvikling og produksjon av forsvarsmateriell.

Etter Nærings- og handelsdepartementets vurdering er det grunn til å være tilfreds med utviklingen i Raufoss-konsernets resultater fra 1996 til 1997. Konsernet snudde et negativt årsresultat på 124 mill. kroner for 1996 til et positivt årsresultat på 201 mill. kroner. Departementets vurdering er at den økte lønnsomhet angitt ved driftsmarginer og avkastning bør gi et grunnlag for fortsatt forbedring og vekst i Raufoss-konsernet, men at lønnsomheten fremdeles ikke er tilfredsstillende.

Foranlediget av en henvendelse fra kontroll- og konstitusjonskomiteen redegjøres det i meldingen nærmere om etableringen av Nammo AS.

Mulighetene for en fusjon mellom Raufoss ASA og Kongsberg Gruppen ASA har vært vurdert, men det er besluttet ikke å gå videre med denne saken.

Staten reduserte sin eierandel i selskapet fra 53,3 pst. til 50,27 pst., ved salg av aksjer til nyetablerte Stiftelsen for Raufoss-ansatte.

4.8 Kongsberg Gruppen ASA

Kongsberg Gruppen ASA har til formål å drive verkstedindustri og annen industriell virksomhet. Selskapet skal ha for øye utvikling og fremstilling av forsvarsmateriell.

Kongsberg Gruppen (tidligere Norsk Forsvarsteknologi AS) er et av Norges ledende teknologikonsern. Cirka 80 av konsernets driftsinntekter kommer fra sivile markeder med hovedvekt på maritim elektronikk og systemer. Konsernet er Norges største leverandør av produkter og løsninger til forsvarsmarkedet. Staten eier 50,002 pst. av selskapets aksjekapital på 120 mill. kroner. Konsernet hadde 31. desember 1997 3 262 ansatte, hvorav ca. 600 utenfor Norge.

Utviklingen i retning av et industrikonsern med vekt på sivil, maritim elektronikk startet i 1992 da Kongsberg Gruppen kjøpte Norcontrol AS i Horten. Oppkjøpet av Simrad ASA i 1996 har ført til en styrking av den maritime sektor i konsernet. Kongsberg Gruppen ervervet i april 1997 Thomson Sintra ASMs eierandel i Simrad, og konsernet eier etter dette tilnærmet 100 pst. av aksjene.

Konsernets organisasjon ble i 1997 endret for en renydding av Kongsberg Gruppen ASA som holdingselskap og de operative virksomheter i aksjeselskap.

Kongsberg Maritime AS er Kongsberg Gruppens største forretningsområde, og står for ca. 60 pst. av konsernets omsetning. Selskapet har hovedkontor i Horten. Virksomheten er ledende innen utvikling, produksjon, salg og service av maritim instrumentering og systemløsninger.

Kongsberg Defence & Aerospace AS

Selskapet konsentrerer sin virksomhet rundt utvikling, produksjon og vedlikehold av kommando-, kontroll- og ildledningssystemer for alle forsvarsgrener, simulatorer og trenere, samt utvikling og produksjon av sjømålsmissiler og prosjekter innen sivil luftfart og romfart.

Kongsberg Gruppen hadde ved årsskiftet 1997-98 ca. 1 350 private aksjonærer, hvorav andelen utenlandske aksjonærer ligger på 1,2 pst.

Basert på utviklingen i forretningsområdene forventer selskapet fortsatt vekst og resultatfremgang i 1998.

Selskapet har gjennomført en vellykket vekststrategi og står fortsatt overfor interessante vekstmuligheter og utfordringer. Selskapet har ytterligere rendyrket kjernevirksomheten. Kongsberg Gruppen ASA opererer i bransjer som er inne i en internasjonaliseringskonsolideringsfase.

Nærings- og handelsdepartementet vurderer virksomheten sett fra eierens side slik at det er grunn til å være tilfreds med Kongsberg Gruppens resultater. Selskapets aksjer har hatt en god kursutvikling.

4.9 Sydvaranger ASA

4.9.1 Sammendrag

Sydvaranger ASA har til formål å utnytte selskapets nåværende og fremtidige malmfelter og andre mineralforekomster og industriell virksomhet i forbindelse med dette. Selskapet kan også i tilknytning til sin gruve- og industrivirksomhet drive og delta i handelsvirksomhet og utbygging og drift av kraftverk. Selskapet kan også selv, som aksjonær eller på annen måte, drive med vedlikeholds- og servicevirksomhet, samt verkstedindustri.

Sydvaranger ASA har siden selskapet ble etablert i 1906 vært en sentral hjørnestensbedrift i Sør-Varanger.

Sydvaranger har i en rekke år gått med store underskudd og vært avhengig av betydelig årlig statsstøtte både til drift og investeringer. I perioden 1981-96 mottok selskapet statlig kapitaltilførsel beregnet til 4,6 mrd. 1995-kroner.

Regjeringen gikk i St.prp. nr. 62 (1995-96) inn for at Sydvaranger ASA avvikler sin malmbaserte virksomhet i løpet av 1996. Det ble forutsatt at selskapet selv skal ha ansvar for gjennomføringen av avviklingen. Videre ble det lagt til grunn at statens engasjement i Sydvaranger ASA skal opphøre innen utgangen av 1998 uten at det gis ytterligere statlige bevilgninger. Stortinget fattet 20. juni 1996 vedtak i tråd med forslaget i proposisjonen og tilrådingene fra et flertall i næringskomiteen, jf. Innst. S. nr. 289 (1995-96).

Det australske selskapet Australian Bulk Minerals Ltd (ABM) meldte høsten 1997 sin interesse for å vurdere nærmere en videreføring av jernmalmsvirksomheten i Kirkenes-området.

ABM har innsendt søknad om bergverkskonsesjon, som er til behandling i departementet. En endelig

avklaring om prosjektet lar seg realisere ventes først å foreligge noe ut i 1999.

Departementet viser til at det i senere framlegg for Stortinget er forutsatt at en vesentlig del av de midler som vil tilfalle staten som eier i forbindelse med avviklingen av Sydvaranger bør benyttes til videreutvikling av Sør-Varanger-samfunnet og satsingen mot Nordvest-Russland.

Malmutvinningen i gruva, samt produksjonen av pellets og spesialprodukter, ble stanset sommeren/høsten 1996.

Som ledd i avviklingen blir det gjennomført salg av eiendeler i betydelig omfang. I 1997 ble sentralverkstedet i Bjørnevatn, administrasjonsbygget i Kirkenes, to slepebåter og alt rullende gruvemateriell solgt. I 1998 er det bl.a. blitt gjennomført salg av omlag 450 boligtomter.

Stortingets vedtak følges opp etter forutsetningene. Det synes imidlertid nå klart at avviklingen av statens engasjement i Sydvaranger vil måtte ta noe lengre tid enn hva som hittil er lagt til grunn.

Beslutningen om at statens engasjement i Sydvaranger skal avvikles så raskt som mulig, gitt en forsvarlig ivaretagelse av samfunnsmessige interesser, står imidlertid fortsatt ved lag.

Et mulig salg av statens aksjepost kan også være et alternativ.

4.9.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til de respektive fraksjoners merknader i Budsjett-innst. S. nr. 8 (1998-99) der det forutsettes at Stortingets vedtak i Innst. S. nr. 289 (1995-96) om å avvikle statens engasjement Sydvaranger ASA gjennomføres så fort som mulig og fortrinnsvis i 1999.

4.10 Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S

Store Norske Spitsbergen Kulkompani Aktieselskap har til formål ved drift eller på annen måte å utnytte selskapets eiendommer og rettigheter på Svalbard.

Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S (SNSK) driver kullproduksjon på Svalbard. Selskapet er største utmålshaver på øygruppen. Kulldriften har de senere år foregått i to gruver ved Longyearbyen; Gruve 3 og Gruve 7. I tillegg har det siden 1988 vært drevet en begrenset undersøkelses- og oppfaringsdrift i Svea.

Fra 1976 har staten eid 99,9 pst. av aksjene i selskapet. Aksjekapitalen er på 14,4 mill. kroner.

De viktigste markedene for SNSK er Norge, Frankrike og Tyskland. I tillegg har selskapet i de senere årene hatt leveranser til Sverige, Danmark og Island.

Kullgruve-driften går årlig med underskudd og er opprettholdt med statsstøtte. Hovedårsaken til statsstøtten har tradisjonelt vært at gruve-driften opprettholder norsk næringsvirksomhet på Svalbard. Kulldriften utgjør fortsatt, på tross av redusert omfang, en vesentlig del av det norske bosettingsgrunnlaget på øygruppen.

SNSK informerte departementet i januar 1998 om at det siden høsten 1997 har inntruffet et betydelig fall i prisene i det internasjonale kullmarkedet.

Selskapet hadde ca. 230 fast ansatte ved utgangen av 1997. Det har i de senere år skjedd en betydelig nedbemanning i SNSK. Siden 1990 er antall ansatte redusert med ca. 150 personer.

SNSK har med virkning fra 1. januar 1997 solgt samtlige av selskapets boliger til en egen stiftelse, Store Norskes Boligstiftelse.

Ved omorganiseringen av SNSK i 1989 ble samfunnsdriften og reiselivsaktiviteten utskilt som egne selskap. Det foregikk samtidig et arbeid for å overføre andre aktiviteter til private aktører.

Næringskomiteen ga i sin innstilling til budsjettproposisjonen for 1995 uttrykk for at det er viktig at selskapet konsentrerer seg om sin hovedoppgave; kulldriften, og at selskapet i størst mulig grad skulle unngå å drive avledet virksomhet som bedre kunne ivaretas av det øvrige næringslivet.

SNSK har gjennomført et pendlingsopplegg mellom Longyearbyen og Svea hvor de ansatte er bosatt i Longyearbyen. Erfaringene fra dette pendlingsopplegget viser at en drift i Svea kan videreføres uavhengig av vei og kraftlinje.

I november 1998 la SNSK fram for departementet en utredning om etablering av ny gruve (Svea Nord) i Sentralfeltforekomsten, som ligger ca. 5 km nord for Svea. Ifølge utredningen vil gruvedrift i Sentralfeltet kreve investeringer på om lag 230 mill. kroner.

I stortingsmeldingen om Svalbard, som er planlagt fremmet i 1999, er det forventet at den norske kulldriftens fremtid på Svalbard vil være et viktig tema.

4.11 Norsk Jetmotor a.s

Selskapets formål er hovedsakelig utvikling, produksjon, vedlikehold og salg av flymotorer og flymotordeler.

Norsk Jetmotor a.s ble opprettet i 1987, som en fortsettelse av Kongsberg Våpenfabrikks flymotordivisjon. Norsk Jetmotor a.s produserer komplekse motordeler til verdens ledende flymotorfabrikanter. Forretningsområdet er konsentrert rundt fire produktområder: store turbinhus, turbin eksoshus, turbinaksler og turbinstyreskovler.

Den 19. oktober 1998 inngikk departementet en intensjonsavtale om salg av statens aksjer i Norsk Jetmotor a.s til VAC. En tilsvarende avtale ble inngått mellom VAC og Kongsberg Gruppen ASA. Endelige kjøpekontrakter ble inngått 27. november 1998.

Intensjonsavtalen om salg av statens aksjer i selskapet er inngått med bakgrunn i Stortingets vedtak 19. juni 1998, der Regjeringen fikk fullmakt til å selge aksjer i 1998 for inntil 500 mill. kroner.

Norsk Jetmotor hadde i 1997 den høyeste omsetningen i selskapets 10-årige historie. Driftsresultatet for 1997 ble 28 mill. kroner mot 13 mill. kroner i 1996.

Etter Nærings- og handelsdepartementets vurdering er det grunn til å være tilfreds med Norsk Jetmotors utvikling i perioden 1993-1997.

4.12 Sulitjelma Bergverk AS

Det statseide Sulitjelma Bergverk AS var engasjert i bergverksdrift i Sulitjelma i Fauske kommune. I 1995 vedtok generalforsamlingen at selskapet skulle oppløses. På en ekstraordinær generalforsamling den 30. januar 1998 ble det besluttet å anmelde til Foretaksregisteret at Sulitjelma Bergverk AS er oppløst.

Bergvesenet har konkludert med at sluttarbeidene i selskapets regi er tilfredsstillende utført.

Sulitjelma Bergverk AS har nå ingen ytterligere forpliktelser i Sulitjelma. Stortinget har imidlertid vedtatt, etter forslag fra Nærings- og handelsdepartementet, 2 mill. kroner som en statlig engangsbevilgning til Fauske kommunes tiltaksplan for opprydding i Sulitjelma.

4.13 A/S Kongsberg Våpenfabrikk

Etter begjæring av 11. juni 1987 fra KV's styre, åpnet Kongsberg skifterett ved kjennelse av 15. juni 1987 gjeldsforhandlinger i KV. Etter utskilling av selvstendige bedrifter i ulike eierkonstellasjoner, ble det vedtatt en akkord våren 1988.

Ifølge årsregnskapet for 1996 hadde Kongsberg Våpenfabrikk en egenkapital på 4,7 mill. kroner. Etter at staten hadde fått refundert deler av sitt utlegg, ville det gjenstå beskjedne midler i selskapet. I St.prp. nr. 63 (1996-97), jf. Innst. S. nr. 295 (1996), fikk departementet fullmakt til å overdra statens aksjer i AS Kongsberg Våpenfabrikk til Kongsberg Gruppen ASA.

4.14 Koksverktomten

Norsk Koksverk A/S var produsent av koks fram til 1988. Selskapet ble avviklet i 1990. Med dekning i en garantifullmakt gitt over statsbudsjettet for 1990 har staten gitt tilsagn om refusjon for miljøtiltak. Ordningen var ikke tidsbegrenset og hadde opprinnelig en ramme på 100 mill. kroner. Pr. september 1998 har staten utbetalt i overkant av 161 mill. kroner, og ved utgangen av 1998 er samlet utbetaling beregnet til om lag 175 mill. kroner.

Departementet legger til grunn at SFTs pålegg fra 1991 er oppfylt etter at disse avsluttende tiltakene er utført, og at det ikke er aktuelt å utvide garantien flere ganger.

5. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen om å oppnevne en privatiseringskommisjon med mandat til å fremme forslag

om en nedtrapping av statlig næringslivsengasjement og planlegge den praktiske gjennomføring med overføring av eierinteresser til Folketrygdfondet og befolkningen samt salg til private. Privatiseringskommisjonen bør bestå av minst N representasjon fra næringslivet, samt konsulenter fra internasjonale firmaer med spesialkompetanse innen privatisering av statlig virksomhet.

Forslag fra Høyre:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2000 legge fram en nedtrappingsplan for statens eierinteresser i norsk næringsliv. Forslaget bør inneholde en nedtrappings-

plan for alle bedrifter der staten har eierinteresser, eventuelt en vurdering av hvilke spesielle hensyn som skulle tilsi fortsatt statlig eierskap.

6. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

St.meld. nr. 18 (1998-99) - om bedrifter hvor staten v/Nærings- og handelsdepartementet har eierinteresser - vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 17. mars 1999.

Øystein Hedstrøm,
Fung. leder.

Ansgar Gabrielsen,
ordfører.

Kjell Opseth,
sekretær.